

*Đorđe Obradović i Dubravka Njirić**

Novi mediji olakšali plagiranje

U samo mjesec dana na zadnjoj stranici *Jutarnjeg lista* pronađen 61 plagijat

Summary

The benefits of new media which enable the global accessibility of information, as well as of media stories, can be used for both positive and negative purposes. Although the possibility of being more easily informed about what the individuals are interested in is increased and simplified, the technological progress also simplified and quickened the theft of somebody else's intellectual property, including media stories. The preliminary and, after that, a month-long research aiming at exposing plagiarism on the last page of *Jutarnji list* during April 2008 proved that the journalists and editors of this newspaper adapted other authors' articles without mentioning the real authors and newspapers they had used as their source, was their usual practice. However, there's no argument about its being morally or legally unacceptable, and explicitly forbidden both in relation to Croatian and international journalistic ethical codes.

Ključne riječi: plagijat, autor, etika novinarstva, moral, novi mediji.

* Autor Đorđe Obradović je asistent, a autorica Dubravka Njirić je njegova diplomantica na Sveučilištu u Dubrovniku

Novinarsko zvanje ne uživa visok ugled zato što se novinarstvom mogu baviti i oni koji nemaju nikakve želje za učenjem vlastite struke niti za poštivanjem njezinih etičkih načela. Pojedini novinari koji svoj posao rade dobro i pošteno, uspijevaju steći ugled, ali za postizanje većeg društvenog prestiža struke nisu dovoljni uspješni pojedinci nego ukupna razina znanja i etičnosti pripadnika novinarskog zvanja. Novinarima nove tehnologije, a prvenstveno dostupnost podataka pohranjenih na milijunima umreženih računala znatno olakšavaju i ubrzavaju posao u odnosu prema vremenu do prije desetak godina. No, s druge strane, onima koji nemaju izgrađena osobna moralna načela, koji ne znaju ili ih nije briga za novinarsku etiku, digitalna tehnologija i dostupnost mrežnih glasila olakšavaju krađu tuđega intelektualnog vlasništva. Plagijat je od samih početaka novinarstva osuđivan unutar novinarskih krugova i takav se pristup zadržao do danas u brojnim etičkim kodeksima novinarskih udruga, saveza i pojedinih glasila ili nakladničkih kuća, ali se u praksi nije smanjio protekom vremena, nego se proširio usporedno s razvitkom novih medija.

Primjerice, u dnevniku *24 sata*, kao i u mrežnom izdanju toga lista, objavljen je 27. prosinca 2007. članak naslovljen „*Paris uživa na Havajima dok ostaje bez nasljedstva*“:

*Paris Hilton (26) uživala je u praznicima sa sestrom Nicky, mlađim bratom Barronom i roditeljima Kathy i Rickom. Božić su proveli na Havajima, na otoku Mauiju. Bogatašica se odlučila pošteno odmoriti nakon promoviranja svog šampanjca "Rich Prosecco". Sama ga je i reklamirala. Skinula se gola i slikala obojana u zlatno. Nakon blagdana nada se i nastavku glumačke karijere u romantičnoj komediji "Hottie And The Nottie", koju će režirati Tom Putnam. Također ima ulogu u rock operi "Repo" u kojoj će pjevati. Na pješčanim plažama društvo joj je pravila sestra Nicky (24). Dok njegovi potomci uživaju u suncu Havaja, djeda Barron Hilton (80) odlučio je donirati 6 milijardi kuna, odnosno 97 posto cjelokupnog bogatstva u dobrotvorne svrhe. Novac će ostaviti siromašnim obiteljima. To znači da se Paris i njeni roditelji neće okoristiti djedovom oporukom i prodajom lanca hotela Hilton.*¹

Navedeni primjer pokazuje način pisanja koji je mogao proći u osrednjim novinama do prije stotinjak godina. Premda je u naslovu kao važno istaknuto navodno ostajanje bez nasljedstva, to se u kronološki oblikovanome napisu spominje tek na kraju umjesto na početku teksta, u glavi ove proširene vijesti. Nigdje nema izvora podataka, pa je jasno da je

¹http://www.24sata.hr/index.php?cmd=show_clanak&tekst_id=42922&context=naslovnica&web_page_id=main_page_show, 27. 12. 2007., 17:16

ovo plagijat, stilski nezgrapnan prijevod iz stranih medija s ispremiješanim redosljedom kako bi se zametnuo trag odakle su podaci ukradeni. Napis nije ni lektoriran (čak je pogrešno napisana riječ djed koja u hrvatskome u nominativu nikako ne može glasiti *djeda* (kao što ni *baba* ne bi mogla biti *bab*), nisu ispravljene ni tiskarske pogreške poput riječi *roditejli* umjesto *roditelji*, ponavlja se da je s Paris Hilton bila sestra Nicky...

Zaboravljena etika

Takvi su primjeri česti pa je u ovome radu namjerno izostavljeno ime novinarkе (jer takvi nisu iznimka nego pravilo), koje je u *24 sata* istaknuto iznad tijela napisa kao da se radi o izvrsno napisanome autorskomе prilogu. **Ciceronovo** upozorenje staro više od dvije tisuće godina, kako se „iskvaren govor najlakše postiže iskvarenim govorenjem“² aktualnije je nego ikad. Sve dok urednici ne pouče novinarku kako se pravilno piše vijest prema pravilu obrnute piramide ili dok to ona ne nauči na fakultetu ili barem na tečaju, njoj iskustvo neće pomoći. Stalno će pisati pogrešno jer je tako lakše i jer jedino tako zna. A gdje je u svemu etika? Nema je, kao što nema ni izvora podataka, a plagijat nije spojiv s etikom novinarstva.

Istoga dana *Jutarnji list* objavljuje prilog o istoj temi, ali napisan pravilno, tj. prema načelu obrnute piramide. Naslovljen je „*Paris Hilton bez nasljedstva*“:

„Barron Hilton, djed poznate party djevojke i bogate nasljednice Paris, objavio je kako će 97 posto svojeg bogatstva, procijenjenog na 2,3 milijarde američkih dolara, donirati u dobrotvorne svrbe.

U iznos su uključene i 1,2 milijarde od nedavne prodaje glasovite hotelske grupacije Hilton Hotels Corp. koju je osnovao njegov otac Conrad 1919. godine kad je kupio maleni hotel u teksasškom Ciscou, ali i novac nakon prodaje najveće kasino kompanije na svijetu, Harrah's Entertainment Inc. Sve Barronovo bogatstvo prema njegovoj će odluci biti stavljeno u dobrotvornu zakladu kojom će upravljati i koju će koristiti Conrad N. Hilton Foundation. Vrijednost ostavštine mogla bi se povećati do 4,5 milijardi američkih dolara, objavila je fundacija u svojoj izjavi.“

² CICERON, Marko Tulije: **O govorniku**, (Gorana Stepanić, prevela i priredila), Matica hrvatska, Zagreb, 2002., str. 72. i 73.

Govoreći za obitelji kao i za fundaciju, svi smo iznimno ponosni i zahvalni za ovu nevjerojatnu obvezu - izjavio je Steven Hilton, jedan od Barronovih sinova i predsjednik fundacije koja podupire projekte koji omogućuju čistu vodu u Africi, obrazovanje za slijepu djecu i osiguravanje doma mentalno bolesnim osobama.

✉ email this
🖨 print this
TEXT SIZE: **A A A**

Posted on Wed, Apr. 16, 2008

'Calendar Girls' fundraising plan backfires in Spain

DANIEL WOOLLS
The Associated Press

MADRID, Spain - Seven middle-aged Spanish moms who posed for a tongue-in-cheek erotic calendar, a fundraiser for their children's tiny, rural school, are now saddled with debt and 5,000 unwanted copies.

One of the photos shows the mothers with discreetly placed Christmas tinsel as their only garb. Other goofy poses include a shotgun-toting mom wearing only a fox pelt, and another covering her body with a red umbrella.

The calendars came out in November and at first were a big hit. But the plan fizzled.

The women acknowledge being amateurs in publishing and advertising, and they missed the Christmas shopping rush. Now, sales of the \$8 calendar have dried up and they owe a printer nearly \$16,000.

In this photo released by the Asociacion Tierra Alba, women from the town of Serradilla del Arroyo, Spain, are seen posing with Christmas decorations in this Oct. 2007, made available on Wednesday, April 16, 2008. These middle-aged Spanish moms gave it all for their kids, stripping down to almost nothing for a tongue-in-cheek erotic calendar, a fundraising tool to help a rural school with just seven pupils. At first, sales were brisk. The photos of mothers clowning with Christmas tinsel as their only garb, no private parts on view, or in other goofy poses proved to be a big hit. But now, five months later, those seven brave mothers are saddled with euro10,000 (US\$16,000) in debt

Izvorni prilog Daniela Woolsa iz The Associated Pressa

Fundacija nastoji, prema oporuci Conrada Hiltona, "pomoći olakšati patnje, siromaštvo i bol". Conrad Hilton utemeljio ju je 1944. godine. Nakon smrti 1979. cijelo je svoje bogatstvo u kojemu je, prema ondašnjim pisanjima medija, bilo uključeno i 27 posto kontrolnog udjela u Hilton Hotels, darovao u dobrotvorne svrhe.

Međutim, nakon gotovo desetljeće duge pravne borbe, 1988. Barron Hilton je uspio izvansudskom nagodbom razdvojiti vlasništvo dionica od fundacije, pisao je The New York Times.

Grupacija je u listopadu prodana za 20 milijardi američkih dolara privatnoj dioničarskoj tvrtki, Blackstone Group, dok akvizicija Harrah's, čiji je Barron bio član odbora do prošle godine, mora biti gotova do početka iduće godine.

Španjolke u dugu zbog golišavog kalendara

Piše: Nađa Irena Fišić

Foto: AP

ZAGREB - Sedam Španjolki koje su se slikale gole za kalendar kako bi skupile novac za ruralnu, trošnu školu u Salamanci koju pohađaju njihova djeca ne samo da nisu uspjele u misiji koju su smatrale plemenitom, nego su sada u dugu i imaju pet tisuća neželjenih primjeraka kalendara.

Fotografije majke prikazuju gole, ali se ne vide njihovi intimni dijelovi, jer su slikane kako ispred njih drže kišobran ili krzno. Španjolke su se povele za primjerom sredovječnih Britanki koje su prije osam godina skupile više od milijun funti i dospjele na naslove svih svjetskih medija nakon što su se skinule za kalendar želeći skupiti novac za istraživanje leukemije.

Plagijat u Jutarnjem listu bez spominjanja autora Daniela Woolsa

I taj novac ići će u zakladu, a Paris, simbol razuzdanog i dokonog života, mogla bi ostati bez redovite etikete "bogate nasljednice".

Prema Jerryju Oppenheimeru, koji je o Hiltonima prošle godine izdao knjigu "House of Hilton", upravo je unuka Paris potaknula Barrona na ovakav potez jer djed smatra da je "okaljala ime obitelji".

Posljednji u nizu njezinih neslavnih poteza bio je boravak iza rešetaka, a prethodili su mu kućni pornovideo koji je osvanuo na internetu, razuzdani tulumi, punjenje stranica tabloida, celebrity karijera tijekom koje je mase zabavljala u reality showu, slabe i minorne filmske uloge...³

Spomenuti Jerry Oppenheimer nije izvor podataka iznesenih u glavi, nego samo podsjetnik mogućega uzroka. Nigdje se ne navodi komu

³ http://www.jutarnji.hr/kultura_i_zivot/showbiz/clanak/art-2007,12,27,barron_hilton,103119.jl, 27. 12. 2007., 17:24

je i kada Barron Hilton izjavio da će 97 posto bogatstva darovati u dobrotvorne svrhe. Kako je novinarka *Jutarnjega lista* potpisana na uočljivome mjestu iznad napisa, čitatelji mogu biti dovedeni u zabludu kako je upravo njoj (možda i zajedno s kolegicom iz *24 sata*), Barron Hilton dao izjavu. A nije. Ti su odlomci, uključujući i Oppenheimerovu izjavu, napisani kako ih je na engleskome objavio *Daily Mail*.⁴

I *Večernji list* istoga dana objavljuje prilog naslovljen: „Djed Paris Hilton ostavlja 2,3 milijarde dolara u humanitarne svrhe“. Prilog glasi:

Hotelski magnat i djed Paris Hilton, Barron Hilton (80) odlučio je dati 2.3 milijardi dolara u humanitarne svrhe, što predstavlja 97 posto ukupnog njegovog bogatstva. Novac će biti uplaćen zakladi Conrad N. Hilton Foundation, koju je 1944. godine osnovao njegov otac.

Barron Hilton je obećao odmah uplatiti 1,2 milijardi dolara, a ostalih 1,1 milijarda bit će uplaćeni nakon njegove smrti.

"Rad za otklanjanje ljudske patnje diljem svijeta, bez obzira na rasu, religiju ili geografiju je razlog uspostavljanja fondacije koju je postavio moj djed, a sada nastavlja moj otac", izjavio je Steven M. Hilton, izvršni direktor fondacije.

Fondacija je već potrošila više od 560 milijuna dolara na različite programe - udomljavanje mentalno bolesnih osoba, prevencija zlorababa droga, pomaganje projekata Katoličke crkve...

*Ova odluka vjerojatno znači da Paris Hilton neće naslijediti veliko bogatstvo po kojem je, između ostalog, postala poznata. Paris nije htjela komentirati djedovu odluku.*⁵

Ni u *Večernjem listu* nije naznačen izvor podataka, pa se čitatelji također dovode u zabludu da je Barron Hilton izjavu dao njihovu novinaru. A nije. Na stranim portalima koji prije hrvatskih glasila donose vijest istoga sadržaja navodi se kako je izjavu dao glasilo *Access Hollywood*.⁶

⁴ *Bad heir day: Paris Hilton to inherit just £2.5 million as grandfather pledges bulk of fortune to charity*, http://www.dailymail.co.uk/pages/live/articles/showbiz/showbiznews.html?in_article_id=504577&in_page_id=1773, 27. 12. 2007., 19:10.

⁵ <http://www.vecernji.hr/newsroom/scena/2979977/index.do>, 27. 12. 2007., 17:31

⁶ *Paris Hilton's Grandfather Gives Majority Of Fortune To Charity*, http://www.accesshollywood.com/news/ah7886.shtml?dst=rss%7CNews_rss, 27. 12. 2007., 18:11

Nasuprot pravilima

Vjesnik nije pisao 27. prosinca o Paris Hilton. A što zaključiti o etičnosti novinara *24 sata*, *Vječernjega lista* i *Jutarnjega lista*, koji su objavili prevedene (*Jutarnji list*) i po potrebi manje (*Vječernji list*) ili više (*24 sata*) sažete napise iz stranih glasila bez navođenja izvora? Potpisivanje napisa prevedenih iz stranih glasila bez pozivanja na izvor, kao da su njihovi autorski prilozi, zabranjuje i Kodeks časti hrvatskih novinara, ništa blaže nego i mnogi strani kodeksi. Njegov 13. članak izrijekom navodi: „Plagijat je nespojiv s novinarskim Kodeksom.“ A članak 10. glasi: „Novinar poštuje autorstvo drugih novinara i ostalih sudionika u javnom informiranju. U svojim priložima navodi imena drugih autora čijim se tekstovima koristi.“⁷

Ti su primjeri pokazali da neki novinari u klasičnim i mrežnim glasilima ne prezaju ni od plagijata samo da bi lažno prikazali kako imaju ekskluzivne, autorske priloge. Opravdanje ne smije biti činjenica da se radi o stalnoj praksi i da je svaki dan lako naći mnoge primjere plagijata. Još manje kao opravdanje smije služiti često izricano opravdanje plagijatora: „Pa u čemu je problem - to svi rade.“ Ne rade svi, a i da rade, ne bi bilo opravdano jer krađa je krađa, neovisno o tome radi li se o materijalnom ili, kao u tim slučajevima, intelektualnom vlasništvu. I zbog takve prakse koju je internet olakšao i proširio, etika novinarstva mora se još više nego do sada izučavati na fakultetima, a provoditi u uredništvima.

Preliminarno istraživanje, čiji je dio navedeni primjer, provedeno u prosincu 2007., pokazalo je da se po broju plagijata posebno izdvaja *Jutarnji list* na svojoj zadnjoj stranici, pa je to ujedno bio povod ovome istraživanju. Predmet istraživanja je zadnja stranica *Jutarnjeg lista* u razdoblju od 1. do 31. travnja 2008. Cilj istraživanja bio je utvrditi koliko od svih napisa objavljenih na zadnjoj stranici *Jutarnjeg lista* jesu plagijati iz drugih glasila. Svrha rada jest rezultatima istraživanja javno pokazati raširenost krađe tuđih napisa te tako utjecati na svijest novinara o neetičnosti plagiranja i potrebi za navođenjem izvora podataka i drugih glasila kad su ona izvor.

⁷ MALOVIĆ, Stjepan, RICCHIARDI, Sherry i VILOVIĆ, Gordana: **Etika novinarstva**, ICEJ, Zagreb, 2007., str. 188.

Yahoo! NEWS

Search:

Home U.S. Business World Entertainment Sports Tech Politics

Video Photos Opinion Local Odd News Comics Travel Weather People

Search: All News

Man loses 17th-century violin on train

By RAPHAEL G. SATTER, Associated Press Writer
Tue Apr 15, 1:55 AM ET

LONDON - A retired shipping consultant said he after leaving it on a train.

Rob Napier said Monday he did not realize the instrument — made by master Venetian craftsman Matteo Goffriller in 1698 — was still on the train's luggage rack until it began pulling out of the station.

"I think you can imagine the awful, kind of pit-in-your-stomach feeling," Napier told The Associated Press in a telephone interview. "My first instinct was: Can I jump on top of the train? But that was obviously stupid."

Napier said he was on his way home to

AP Photo: This undated photograph made available Monday April 14, 2008 by the family of British violinist...

ODD NEWS VIDEO

Get your Pope paraphernalia
AP

Cheney's sunglasses cause a stir
CNN

Izvorni prilog Raphaela G. Sattera iz The Associated Pressa objavljen na Yahoo News

Početna hipoteza glasi: Na zadnjoj stranici *Jutarnji list* objavljuje plagijate napisa iz stranih glasila i potpisuje ih imenima svojih novinara. Prva pomoćna hipoteza glasi da novinari *Jutarnjeg* koji krađu tuđe napise ne poštuju pravila vlastite profesije.

\\ZNANSTVENI I STRUCNI RADOVI\\PLAGIARISM 2008\\JL ZADNJA PLAGIJATI\\16 04 08\\U vlaku zaboravio

s Tools Help

Go Bookmarks 3 blocked Check AutoL

u zaboravio violinu vrij... Man loses 17th-century violin... U vlaku zaboravio violinu ... X

Datum objave 16.04.2008 08:04
Zadnja izmjena 16.04.2008 08:04

Pošalji na mail Ispiši Komentiraj

ZANIMLJIVOSTI

U vlaku zaboravio violinu vrijednu 245.000 eura

Piše: Nađa Irena Fišić
Foto: AP

Britanac Rob Napier očajnički pokušava doći do vrlo vrijedne violine iz 17. stoljeća koju je uspio zaboraviti u vlaku

Umirovljeni Britanac uspio je na nevjerojatan način izgubiti skupocjenu violinu iz 17. stoljeća, koju je zaboravio u vlaku, a koju je njemu i njegovo četvero braće i sestara u naslijeđe ostavila njihova majka. Violina talijanskog majstora procijenjena je na gotovo četvrt milijuna eura.

Rob Napier (67) rekao je kako nakon izlaska iz vlaka uopće nije shvatio da je violina venecijanskog majstora **Mattea Goffrillera** iz 1698. godine još u odjeljku za prtljagu. Nakon što je u Londonu posjetio procjenitelja, uskočio je u Paddingtonu na vlak za Wiltshire i stavio instrument u kutiji na mjesto za prtljagu iznad svoje glave. Kad se vlak zaustavio na njegovoj stanici u Bedwynu, pokupio je kaput i aktovku, a violinu ostavio gdje je bila. - Možete zamisliti odvratan osjećaj koji mi se javio u želucu. Moj prvi instinkt bio je da uskočim natrag u vlak i uzmem violinu, ali to bi bilo stvarno glupo - rekao je Rob.

Plagijat potpisan imenom novinarkе Jutarnjeg lista bez spominjanja autora Raphaela G. Sattera

Druga pomoćna hipoteza glasi da su uz novinare plagijatore, još više odgovorni urednici jer bez njihova dopuštenja plagijati ne bi mogli biti objavljeni.

Osnovna znanstvena metoda kojom je provedeno istraživanje bila je komparativna. To je postupak uspoređivanja istih ili srodnih činjenica,

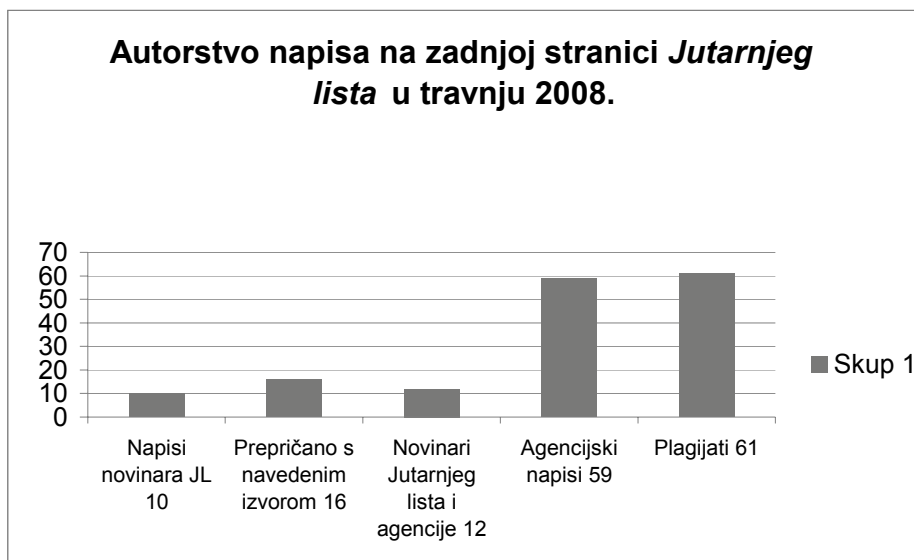
pojava, procesa i odnosa, odnosno utvrđivanja njihove sličnosti u ponašanju i intenzitetu i razlika među njima. Bitna spoznajna uloga komparativne metode sastoji se u tome što bez usporedbe nije moguće utvrditi ni sličnosti ni suprotnosti osobina stvari ili pojava, a bez takvih konstatacija nije moguće istražiti i otkriti znanstvenu spoznaju.⁸

Komparativnom metodom je u ovome istraživanju utvrđeno koji su napisi na zadnjoj stranici *Jutarnjeg lista* plagijati već objavljenih priloga s poznatim imenima autora i glasila. Internet je pretraživan preko Alta Vista, koji indeksira gotovo svaku objavljenju riječ u mrežnim glasilima. Budući da su napisi na zadnjoj stranici *Jutarnjega lista* prevedeni na hrvatski, kao ključne riječi birana su imena i prezimena spomenutih osoba te odrednice mjesta i vremena. Zbog istog razloga nisu korišteni specijalizirani programi za traženje plagijata koji koriste cijeli tekst i uspoređuju rečenice, a multipretraživači su se u preliminarnom istraživanju pokazali sporijim od Alta Viste, koju posve zadovoljavaju odabrane ključne riječi, bez obzira na to što su izvorni napisi objavljeni na engleskom, a njihovi plagijati na hrvatskom jeziku.

Porazni rezultati

Ukupno je analizirano 158 napisa na zadnjoj stranici *Jutarnjega lista* tijekom travnja 2008. godine. Rezultati su pokazali da je među njima bilo samo 10 izvornih napisa novinara *Jutarnjeg*, 16 napisa novinari *Jutarnjeg* napisali su prepričavanjem ili prijevodom tekstova iz drugih glasila, ali su naveli o kojemu izvoru se radi, u 12 napisa novinari *Jutarnjeg* potpisali su se zajedno s agencijama koje su prvotno objavile priloge, prenijeli su ukupno 59 agencijskih tekstova i potpisali ih, a za čak 61 napis utvrđeno je da su to plagijati već objavljenih i lako dostupnih priloga u mrežnim glasilima, bez ikakve naznake o izvorima.

⁸ ZELENKA, Ratko: **Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela**, Ekonomski fakultet u Rijeci, Rijeka, 2000., str. 339.

Mnogi od tih plagijata toliko su očiti da su potaknuli i čitatelje da pronađu izvorni prilog te u svojim javnim objavama upozore na nemoral prepisivanja i potpisivanja vlastitim imenom tuđih napisa. Tako je čitatelj mrežnoga izdanja *Jutarnjeg lista* s nadimkom *leopold68* napisao 31. ožujka 2008. nedugo nakon što je objavljen plagijat „Od oxfordske zvijezde do prostitutke“: „bravo nadja stvarno si to super preipsala iz dailiya... nije ti se dalo sve prevoditi? ma nema veza glavno da si nas informirala i potpisala se kao da je to tvoje ... fuj srami se bestijo od novinara se ocekuje bar minimum elementarnog morala—fuj jutarnji“⁹.

Drugi čitatelj, koji se potpisao nadimkom *jedanalivrijedan*, napisao je i poveznicu do izvornoga napisa i objavio: „*prepisano Nada to lijepo prepise i onda sebe potpise kao je to njen clanak, pa sebe zove novinarkom. Mene bi bilo sram.....*“¹⁰. Treći čitatelj, koji sebe naziva *Marko UK*, zaključio je: „*Cemu cudjenje svi novinari u Hrvatskoj prepisuju iz strane stampe. Niste valjda mislili da ju je mala nazvala i povjerila joj se sta radi*“¹¹.

Budući da je još nekoliko čitatelja objavilo kritičke primjedbe zbog očitih plagijata, čudno je zašto urednici *Jutarnjega lista* nisu prekinuli takvu praksu. Mogli su u zadnjem tiskanom izdanju umjesto imena navodne

⁹ <http://www.reci.hr/forums/thread/494813.aspx>, 31. 3. 2008., 21:29

¹⁰ Isto, 21:15

¹¹ Isto, 22:19

autorice, njihove novinarkе Nađe Irene Fišić, barem napisati da je članak prepričan iz *Daily Maila*. Još bi bilo bolje da su naveli ime autora Andy Dolana.¹²

Izvorni prilog Andy Dolana objavljen u Daily Mailu

¹² <http://www.dailymail.co.uk/news/article-550549/How-child-prodigy-Oxford-130-hour-prostitute.html>, 31. 3. 2008., 20:43

Uz fotografiju golišava modela morali su napomenuti da se ne radi o prostitutki iz priloga, nego o modelu, kako je učinio *Daily Mail*.

Od oxfordske zvijezde do prostitutke

Piše: Nađa Irena Fišić

Umjesto matematičarke s Oxforda, Britanka postala prostitutka za 1500 kuna po satu

Kao čudo od djeteta **Sufiah Yusof** je sa 13 godina došla studirati na Oxford i svi su od nje očekivali blistavu karijeru matematičarke.

No, deset godina kasnije i nekoliko dana nakon što je njezin otac osuđen zbog seksualnog

napada na dvije tinejdžerke, otkriveno je da je Sufiah prostitutka koja svoje usluge naplaćuje oko 1500 kuna po satu.

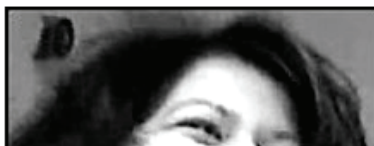
Pod imenom **Shilpa Lee**, 23-godišnja Sufiah posao vodi iz stana u Salfordu.

- Jako lijepa, grudi broj 32D, konfekcijski broj 36 i visoka metar i 63 cm. Svaki dan na raspolaganju od 11 ujutro do osam navečer. Seksi sam i pametna studentica koja voli stariju gospodu - piše na njejoj web stranici. Razotkrio ju je novinar koji je glumeći mušteriju zatražio njene usluge. Nekada konzervativna muslimanka odmah se skinula iz minice i kožnih čizama u crveno donje rublje, dok mu je nabrajala kakve sve usluge nudi.

Nikome nije potpuno jasno kako je obitelj koja je glasila kao jedna od najpametnijih u Britaniji, nakon što su Sufiah i dvojica njene braće uspjeli upasti na Oxford prije 16. godine, tako propala.

Nakon što je upisala matematiku 1997. godine Sufiah je na Oxfordu ostala tri godine i potom pobjegla tvrdeći da se nalazi pod neizdrživim pritiskom roditelja.

Sufijina majka **Halimahton**, koja je znanstvenica, rekla je kako nema pojma da njena kći za život zarađuje kao prostitutka. □

Plagijat u Jutarnjem listu bez spominjanja autora Andy Dolana

Ali, *Jutarnji list* je ispod te slike napisao: „Umjesto matematičarke s Oxforda, Britanka postala prostitutka za 1500 kuna po satu“.¹³ Time je *Jutarnji list* doveo čitatelje u zabludu da je model s fotografije djevojka o kojoj se piše. Kad su stigli preračunati 130 funti u kune i to (nepotrebno) preuveličavajući iznos, mogli su navesti i autora napisa i napomenuti da je na slici fotomodel. Budući da to nisu učinili, znači ili da ne znaju novinarsku etiku ili im do nje nije nimalo stalo. Kao ni do čitatelja, čim ih dovode u zabludu plagiranjem tuđih napisa i objavom fotografije uz zapis koji ne odgovara istini.

 Komentiraj

KOMENTARI

bravo nadja stvarno si super to preipsala iz dailiya.. | leopold68 | 31.3.2008 21:29:54

nije ti se dalo sve prevoditi? ma nema veza glavno da si nas informirala i potpisala se kao da je to tvoje ...fuj srami se bestijo - od novinra se ocekuje bar minimum elementarnog morala-- fuj jutarnji

Zato ozakoniti poddavanje... | dementia-sensei | 31.3.2008 21:19:15

Djevojke bi dobile pravo na radni staž, imale osigurnu zdravstvenu zaštitu, stranke ne bi doma svojim ženama raznašale ine bolesti, koje sada kupe u prijavama prostorijama, s poddavateljicama koje nitko nije pregleda! nekoliko godina, itr. Ne smiemo zanemariti ni da država gubi velike pjezeze na utaji porjezâ od takove djelatnosti. Ukratko, bezvezno stanje. Naravno, s ozakonjenjem poddavanja postrožiti izvanzakonsko poddavanje (prostituciju) i tako prisiliti sve na "prijavu obrta". Mrkva i batina.....

prepisano | jedanalivrijedan | 31.3.2008 21:15:00

http://www.dailymail.co.uk/pages/live/articles/news/news.html?in_article_id=550549&in_page_id=1770&ico=Homepage&icl=TabModule&icc=picbox&ct=5 I tako Nađa to lijepo prepise i onda sebe potpise kao je to njen clanak,pa sebe zove novinarkom.Mene bi bilo sram.....

A novinarka | čujovo | 31.3.2008 21:06:43

Nađa Irena Fišić ovakvim člancima zarađuje za život. I smatra se u svakom pogledu "boljom", "vrijednijom" od jedne prostitutke. A ja se ne slažem. Naprotiv...

Čitateljske objave na portalu www.jutarnji.hr u kojima osuđuju plagiranje, ali bez odgovora i isprike Jutarnjeg lista

¹³ Od oxfordske zvijezde do prostitutke, *Jutarnji list*, Zagreb, 1. 4. 2008., zadnja stranica

Neznanje ili namjera

Obrazovani novinari znaju da agencijske priloge, kad im se u postupku uređivanja i prilagodbe uređivačkoj koncepciji glasila sažme sadržaj i napiše oprema (nadslov, naslov, podnaslov, eventualno međunaslovi i zapisi ispod fotografija, izdvoji neki dio u okvir ili poseban umetak), redaktor koji ih je uredio, ne potpisuje kao autor. Autorstvo i dalje pripada agencijskom novinaru, pa treba potpisati agenciju. Naravno, redaktura ne smije promijeniti smisao agencijskoga priloga, ali usklađivanje opreme s koncepcijom glasila ne može biti autorstvo. Redaktura je potrebna zato što agencije u naslovima pišu sažetak priloga iz kojega urednici trebaju moći doznati sadržaj napisa i u brzom pregledu odlučiti hoće li ga uopće čitati da bi provjerili zanima li ih za objavu. Nasuprot takvom pristupu, novinski naslovi su obično kraći i uloga im je privući čitatelja i poticati na čitanje, a ne potpuno razotkrivati sadržaj ili zaključak napisa.

Primjereno tome, uredništva vlastitoga novinara mogu potpisati uz točno navedenu agenciju samo ako je i on prikupio dio podataka sadržanih u napisu koji je dopunjen podacima iz agencijskoga priloga. Takav novonastali napis uistinu je zajedničko djelo agencije i novinara glasila, pa su oba potpisa kao dokaz autorstva posve logična, kao i kad istu temu obrade dva ili više novinara istoga glasila. Ali, ako je samo opremanje i moguće sažimanje agencijskoga priloga redakcijsko, onda se ne smije potpisati i redaktora kao autora, jer se takav urednički i priređivački dio posla tradicionalno ne potpisuje kao autorski, zato što to i nije.

Ne smije se, kad se koriste odaslani prilozima više novinskih agencija za uobličavanje jednoga napisa, umjesto naziva tih agencija ili njihovih kratica navesti opća napomena *agencije* ili kratice toga izraza *Agen.* ili *A.* zato što to i dalje ostavlja nepoznatim autorstvo priloga. Takvi opći pojmovi ništa ne znače. Naime, to je kao da u stručnim i znanstvenim radovima netko tko se poziva na tuđa djela umjesto imena autora, naslova rada, publikacije, nakladnika, godine izdanja i stranice za izvor napiše samo opće imenice *knjige*, ili *knjižnice* ili *internet*.

U novinama se mora objaviti barem naziv glasila iz kojega je prenesen prilog, a poželjno bi bilo navesti i imena autora (novinara i fotoreportera). Digitalna tehnologija omogućila je i jednostavne preslike glave glasila iz kojih se neki prilog prenosi, pa je pošteno u opremu prenesenog napisa uvrstiti i glavu. Usklađivanje opreme izvornoga napisa s

uređivačkom koncepcijom glasila koje napis prenosi, kao i kad je bila riječ o agencijama, ne predstavlja autorstvo samog napisa, pa se redaktor ne smije potpisati kao autor ili suautor.

Internetskim glasilima je još lakše pravilno prenijeti priloge iz drugih mrežnih glasila tako što uz napomenu o kojoj stranici s koje je prilog prenesen se radi, treba postaviti i poveznicu do te stranice. Tako čitatelj može vrlo jednostavno i brzo doći i do izvornoga priloga.

Valja napomenuti da navedena pravila novinarske struke o načinu prenošenja priloga iz drugih glasila uz poštovanje autorstva, ne znače da to uvijek mora biti bez naknade. Ako glasila (neovisno o tome jesu li agencije ili samostalna izdanja) navedu da se njihovi sadržaji mogu prenositi samo uz naknadu, pretplatu ili neki treći način plaćanja ili kompenzacije koja uključuje dopuštenja za obostrano prenošenje, onda glasilo zainteresirano za objavu priloga iz drugoga glasila mora poštovati navedene uvjete, ili prilog ne smije neovlašteno prenijeti i objaviti.

Hrvatska nije iznimka. Novo izdanje knjige *Media Ethics* iz 2008. donosi 58 studija slučaja gruboga kršenja načela novinarske etike. Slučajevi su se zbili u Sjedinjenim Američkim Državama, a radi se o skupinama neistinitoga, pristranoga i neuravnoteženoga izvještavanja, prikrivenoga oglašavanja, podmetanja objava odnosa s javnostima kao nepristranih priloga, nepoštovanja prava žrtava, ljudskih prava i prava manjinskih skupina, mijenjanja fotografija i videozapisa kako bi se uljepšala ili poružnila stvarna zbivanja, objava uvreda i kleveta bez dokaza, plagijata i povrede privatnosti.¹⁴ I u tim slučajevima među plagijatima prevladavaju oni u kojima su prepričani prilozi objavljeni na internetskim stranicama drugih glasila, a nisu navedeni autori niti je postavljena poveznica do izvornih priloga.

¹⁴ PATTERSON, Philip i WILKINS, Lee: **Media Ethics**, 6. izdanje, McGraw-Hill, New York, 2008., 1-348.

Prijevare, krađe i laži

Etički kodeks Društva profesionalnih američkih novinara izrijeком navodi zabranu plagiranja.¹⁵ Istu odredbu uobličenu opsežnije ili sažetije donose i druge profesionalne novinarske udruge, kao i sve više glasila. Nema dvojbi da se pod plagijatom podrazumijeva krađa tuđeg intelektualnog vlasništva ili, kako je to definirano u Merriam-Websterovu rječniku, plagirati znači krasti i koristiti zamisli ili riječi nekoga drugog kao da su vlastite, prenositi tuđa djela bez navođenja izvora, počiniti literarnu krađu, predstaviti kao nove i vlastite već postojeće tuđe zamisli i proizvode. Također, ističe se da je svaki plagijat prijevarena koja uključuje krađu tuđih zamisli ili djela i laganje o njihovom stvarnom autorstvu.¹⁶

Proučavati pojedine primjere kršenja etike novinarstva nužno je kako bi se spriječilo ponavljanje sličnih slučajeva. Brojnost tih primjera u različitim državama i vremenima potvrđuje da razvitak medija i povećanje broja medijskih priloga ujedno umnožava i količinu neetičnih objava. Također da etika profesije, deontologija medija, iz dana u dan sve više dobiva na važnosti. Krađa je krađa, bilo da se radi o intelektualnom ili materijalnom vlasništvu, a to što je s pojavom novih medija olakšana mogućnost krađe tuđih radova, nikako ne znači i da je ona dopuštena ili da je takvo nemoralno ponašanje postalo moralno. I ovo je istraživanje još jedanput potvrdilo pravilo nastalo pojavom novih medija, da tehnološki razvitak nije sporan, ali također da etika javnih objava ne uspijeva pratiti tehnološki napredak .

Početna hipoteza koja glasi da *Jutarnji list* na zadnjoj stranici objavljuje plagijate napisa iz stranih glasila i potpisuje ih imenima svojih novinara potpuno je potvrđena. Brojčano iskazani podatak da su svakog dana u travnju 2008. godine prosječno objavljena po dva plagijata na samo jednoj, jednoj i to atraktivnoj zadnjoj stranici dokazuje nisku razinu etičnosti u jednom od vodećih hrvatskih dnevnih listova. Prva pomoćna hipoteza koja glasi da novinari *Jutarnjeg* koji krađu tuđe napise ne poštuju pravila vlastite profesije, potvrđena je usporedbom s odredbama iz hrvatskih i međunarodnih etičkih kodeksa. Druga pomoćna hipoteza prema kojoj su uz novinare plagijatore, još više odgovorni urednici jer bez njihova dopuštenja plagijati ne bi mogli biti objavljeni, potvrđena je

¹⁵ <http://www.spj.org/ethicscode.asp>, 18. 8. 2008., 18:51

¹⁶ http://www.plagiarism.org/learning_center/what_is_plagiarism.html, 18. 8.2008., 19:16

navođenjem čitateljskih objava u mrežnom izdanju *Jutarnjeg lista*. U njima su plagijati prepoznati i javno osuđeni, ali urednici nisu reagirali niti su smanjili njihov broj idućih dana.

Zbog svega toga, nužno je etički podučiti sudionike javnog komuniciranja, neovisno o tome radi li se o neukim, samoukim ili stručno školovanim novinarima, ili pak o primateljima koji vlastitim objavama postaju pošiljalci poruka.

Literatura

CICERON, Marko Tulije: **O govorniku**, (Gorana Stepanić, prevela i priredila), Matica hrvatska, Zagreb, 2002.

MALOVIĆ, Stjepan, RICCHIARDI, Sherry i VILOVIĆ, Gordana: **Etika novinarstva**, ICEJ, Zagreb, 2007.

PATTERSON, Philip i WILKINS, Lee: **Media Ethics**, 6. izdanje, McGraw-Hill, New York, 2008.

ZELENKA, Ratko: **Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela**, Ekonomski fakultet u Rijeci, Rijeka, 2000.

Mrežni izvori:

http://www.plagiarism.org/learning_center/what_is_plagiarism.html, 18. 8.2008., 19:16

<http://www.spj.org/ethicscode.asp>, 18. 8. 2008., 18:51

Predmet istraživanja:

http://www.24sata.hr/index.php?cmd=show_clanak&tekst_id=42922&context=naslovnica&web_page_id=main_page_show, 27. 12. 2007., 17:16

http://www.jutarnji.hr/kultura_i_zivot/showbiz/clanak/art-2007,12,27,barron_hilton,103119.jl, 27. 12. 2007., 17:24

Bad heir day: Paris Hilton to inherit just £2.5million as grandfather pledges bulk of fortune to charity,

http://www.dailymail.co.uk/pages/live/articles/showbiz/showbizn_ews.html?in_article_id=504577&in_page_id=1773, 27. 12. 2007., 19:10.

<http://www.vecernji.hr/newsroom/scena/2979977/index.do>, 27. 12. 2007., 17:31

Paris Hilton's Grandfather Gives Majority Of Fortune To Charity,
http://www.accesshollywood.com/news/ah7886.shtml?dst=rss%7CNews_rss, 27. 12. 2007., 18:11

<http://www.reci.hr/forums/thread/494813.aspx>, 31. 3. 2008., 21:29

<http://www.dailymail.co.uk/news/article-550549/How-child-prodigy-Oxford-130-hour-prostitute.html>, 31. 3. 2008., 20:43

Jutarnji list, Zagreb, zadnja stranica, od 1. do 30. travnja 2008.

Pretraživač za nalaženje izvornika plagiranih napisa:

Altavista (www.altavista.com)

